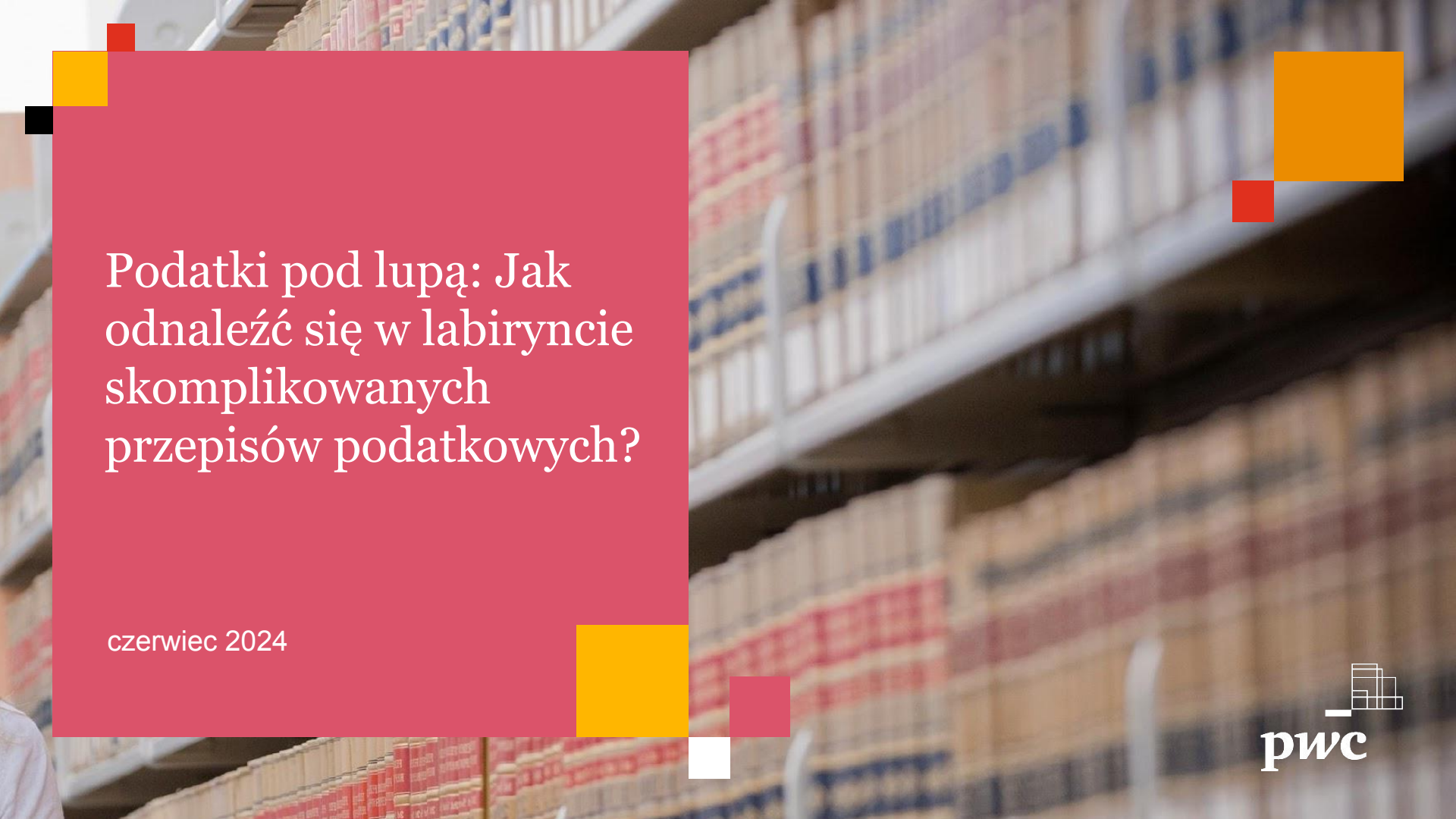

Podatki pod lupą: Jak odnaleźć się w labiryncie skomplikowanych przepisów podatkowych?

czerwiec 2024

Komentarz

Tomasz Kassel
partner zarządzający
działem Tax, Legal and
People w PwC Polska

Polski system podatkowy należy do jednego z najbardziej skomplikowanych na świecie, co potwierdza drugie miejsce w rankingu Tax Complexity Index. Przedsiębiorcy w Polsce poświęcają średnio 334 godziny rocznie na wypełnianie obowiązków podatkowych, co stawia nasz kraj na drugim miejscu w Europie. Wysokie koszty wywiązywania się z tych obowiązków, wynoszące 2,4% obrotu, wynikają z czasochłonności i złożoności przepisów.

Żeby poprawić efektywność i transparentność systemu podatkowego, warto przyjrzeć się rozwiązaniom przyjętym w krajach z bardziej przejrzystymi systemami, takich jak Estonia, która słynie z uproszczonego podejścia do podatków. Kluczowe kroki to zastosowanie nowych technologii, jak na przykład sztuczna inteligencja, które mogą automatyzować i usprawniać procesy podatkowe, stałe konsultacje podatkowe z przedsiębiorcami i doradcami oraz publikowanie jasnych i praktycznych wytycznych.

Uproszczenie przepisów i wydłużenie okresu vacatio legis mogłyby znacząco ułatwić przedsiębiorcom prowadzenie biznesu i zmniejszyć ryzyko błędów, jednocześnie zapewniając odpowiednie wpływy budżetowe. Systematyczna ocena skutków regulacji podatkowych i dostarczanie podatnikom zrozumiałych instrukcji są kluczowe dla poprawy funkcjonowania systemu podatkowego w Polsce.

Tomasz Kassel
partner zarządzający działem Tax, Legal and People w PwC Polska

Główne wnioski z raportu

W poniższym raporcie przyjrzymy się, jak dynamicznie zmieniające się w ostatnich latach, nierzadko skomplikowane przepisy prawa podatkowego, przekładają się na wypełnianie obowiązków podatkowych w polskich przedsiębiorstwach.

Przeanalizowane przez nas informacje wskazują, że:

- Polska ma drugi najbardziej skomplikowany system podatkowy według organizacji Tax Complexity Index (próba obejmowała 64 kraje),
- zgodnie z Raportem Parlamentu Europejskiego z lutego 2023 r. *Overview on the tax compliance costs faced by European enterprises – with a focus on SMEs*, w Polsce przedsiębiorcy poświęcają średnio 334 godziny rocznie na wypełnienie obowiązków podatkowych, co plasuje Polskę na drugim miejscu pod względem liczby godzin w Europie (tuż po Bułgarii z 441 godzinami), oraz
- dodatkowo, w Polsce średnie koszty poniesione w związku z wywiązywaniem się z obowiązków podatkowych w zakresie CIT w Polsce stanowią 2.4% obrotu, co jest jednym z najwyższych wyników w UE (gorsze wyniki ma jedynie Cypr- 2.6%).

Wyniki analizy polskiego systemu podatkowego w porównaniu do innych krajów z Europy i ze świata, wskazują na zbyt wysoki poziom skomplikowania polskiego systemu podatkowego.

Przekłada się to bezpośrednio m.in. na trudności związane z wykonywaniem obowiązków podatkowych oraz z adaptacją do nowych regulacji, a także na liczne wątpliwości interpretacyjne.

Ostatnie lata to czas dynamicznych zmian legislacyjnych, zarówno w Polsce, jak i na świecie. Zgodnie z badaniem [CFO Compass Tax Survey](#) przeprowadzonym przez PwC w 2022 roku, 72% przebadanych dyrektorów finansowych (CFO) uważa, że jednym z najważniejszych wyzwań w obszarze podatkowym są niejasne przepisy. Wskazują na to także liczne raporty opracowane przez międzynarodowe instytucje, tj. np. [Parlament Europejski](#) czy też [Tax Foundation](#).

W niniejszym raporcie dokonamy próby scharakteryzowania polskiego systemu podatkowego, wskażemy jakie wyzwania są z tym związane oraz zestawimy te informacje z sytuacją w innych państwach w Europie i na świecie.

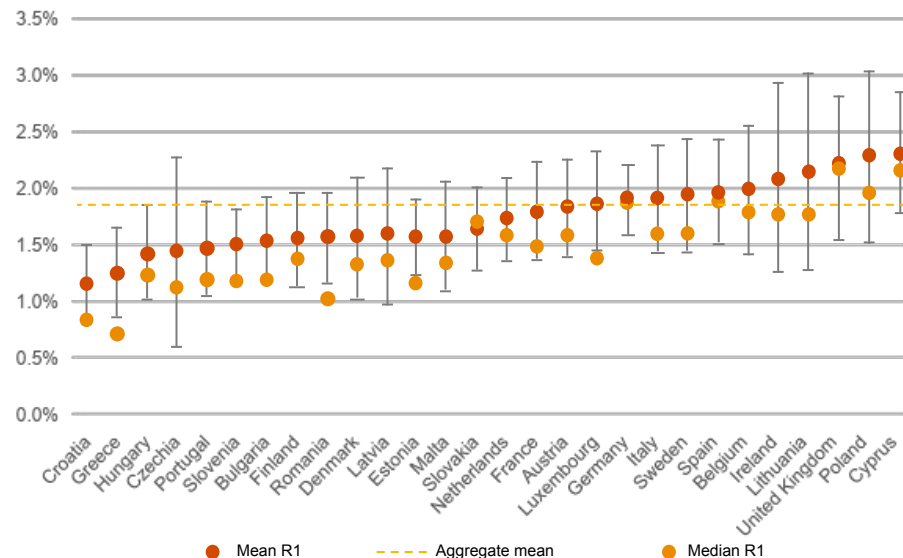
Złożoność przepisów podatkowych (1/3)

Raport Parlamentu Europejskiego z lutego 2023 r. *Overview on the tax compliance costs faced by European enterprises – with a focus on SMEs*, przedstawia następujące informacje:

- średnie koszty związane z wykonywaniem obowiązków podatkowych w zakresie CIT w Polsce stanowią średnio 2.4% obrotu (dla porównania, w Danii jest to 1.5%, Francji- 1.8%, Niemczech- 1.9% obrotu, jedynie na Cyprze ten wskaźnik jest wyższy- 2.6%),
- przeciętna liczba godzin wymaganych do zrealizowania wszystkich czynności opodatkowanych w Polsce wynosi rocznie 334 godziny (dla porównania, w Danii są to 132 godziny, Francji- 134 godziny, czy w Niemczech- 218 godzin), co plasuje polskich podatników na drugim miejscu w Europie (zaraz po Bułgarii- 441 godzin)¹

¹ European Parliament Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies
Directorate-General for Internal Policies,
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/642353/IPOL_STU\(2023\)642353_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/642353/IPOL_STU(2023)642353_EN.pdf)

Cross-country comparison of corporate tax compliance costs as percentage of turnover (cost-to-turnover)

Source: VVA/KPMG (2022), based on 2,480 sampled firms.

Biorąc pod uwagę powyższe informacje uzasadniona zatem wydaje się teza, że wysokie koszty wywiązywania się z obowiązków podatkowych w Polsce wynikają, m.in. z czasochłonności wykonywanych zadań. W praktyce, w celu wypełnienia licznych obowiązków podatkowych spółki ponoszą koszty związane m.in. z wynagrodzeniami i nadgodzinami pracowników wykonujących obowiązki podatkowe, rekrutacją nowych pracowników, nabyciem i utrzymaniem odpowiednich narzędzi informatycznych, zapewnieniem dostępu do szkoleń i baz wiedzy czy korzystaniem ze wsparcia zewnętrznych doradców podatkowych.

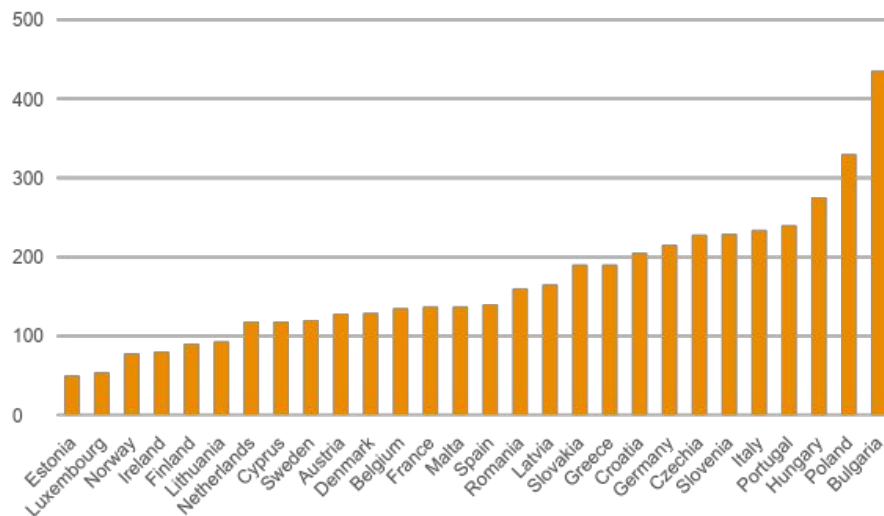

Mikołaj Woźniak
Partner PwC Polska

Złożoność przepisów podatkowych (2/3)

Overview on the tax compliance costs faced by European enterprises – with a focus on SMEs

Time (hours per year) to comply with tax obligations (for business)

Source: World Bank „Doing Business”, „Paying Taxes” indicators for the year 2018

Złożoność przepisów podatkowych (3/3)

Z przeprowadzonego badania przez Bank Światowy, na który powołuje się w swoim raporcie Parlament Europejski wynika istotny związek pomiędzy czasem niezbędnym do wywiązania się z obowiązków podatkowych, a poziomem skomplikowania przepisów prawa podatkowego. Szczególnie znanym przykładem państwa, w którym zarówno legislacja jak i zasady raportowania podatkowego, są klarowne i przyjazne podatnikom jest Estonia, słynąca z bardzo uproszczonego systemu podatkowego. Czas poświęcony na wypełnianie obowiązków podatkowych nie przekracza średnio 50 godzin rocznie.

W zestawieniu [Tax Complexity Index](#) przygotowanym przez zespół badawczy z uniwersytetów w Paderborn i Monachium w Niemczech, za 2022 r. Polska znalazła się na drugim miejscu pod względem poziomu skomplikowania systemu podatkowego (próba badana to 64 kraje). Wskazane wcześniej kraje, czyli Dania zajęła 40., Francja 30., a Niemcy 31. miejsce².

Kategorie składowe indeksu to:

- złożoność przepisów podatkowych uwzględniający 15 zmiennych, t.j. m.in.: stawka podatku, amortyzacja, podatek minimalny, zyski kapitałowe, dywidendy, czy ceny transferowe (według tej kategorii Polska ma trzeci najbardziej skomplikowany system przepisów podatkowych, dla porównania Dania – 36., Francja – 18., Niemcy – 21.)
- złożoność systemu podatkowego, na która składa się z 5 zmiennych, m.in. : wsparcie, płatność i składanie wniosków czy kontrole (Polska ma szósty najbardziej skomplikowany system podatkowy, dla porównania Dania – 41., Francja – 42., Niemcy – 32.)³.

Zgodnie z rankingiem

- najmniej złożone systemy podatkowe posiadają:
Urugwaj (1.); Estonia (2.) i Szwajcaria (3.)
- natomiast najbardziej złożone:
Peru (64), Polska (63) i Izrael (62)⁴.

² Tax Complexity Index, <https://www.taxcomplexity.org/>

³ Ibidem

⁴ Ibidem

““

Nie trzeba nikomu przypominać licznych wątpliwości i niepewności, które pojawiały się przy okazji wdrażania kluczowych rozwiązań w polskim systemie podatkowym, w ramach tkz. Polskiego Ładu czy Krajowego Systemu e-Faktur. Jest zrozumiałe, że duże zmiany wiążą się powstawaniem wątpliwości, niemniej jednak w obu przypadkach skala niejasności, wątpliwości czy wewnętrznych sprzeczności przerosła wszystkich oczekiwania i negatywnie nastawiona podatników do aparatu skarbowego.

Dorota Bokszczanin
Dyrektorka PwC Polska

Zmienność przepisów podatkowych (1/3)

Elementami wpływającymi na ogólne postrzeganie systemu podatkowego jako złożonego, bez wątpienia są częstotliwość i zakres wprowadzania zmian w przepisach podatkowych. W ostatnich latach w Polsce nastąpił szereg zmian, doprowadzających zarówno podatników jak i urzędników do bólu głowy przy interpretacji przepisów i próbie ich zastosowania.

Zmienność przepisów podatkowych (2/3)

W celu zobrazowania skali zmian z którymi muszą mierzyć się podatnicy, poniżej wskazujemy niektóre ze zmian z ostatnich lat wprowadzone tylko w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych:

- > w 2018 r. wprowadzenie artykułu 15e do Ustawy o CIT, oraz jego uchylenie w 2022 r., co doprowadziło do licznych wątpliwości interpretacyjnych, często kończących się sporami sądowymi
- > ograniczenia w rozliczeniu podatkowym kosztów finansowania dłużnego (niedostateczna kapitalizacja, art. 15c ustawy o CIT)
- > liczne zmiany w zakresie WHT tj. wprowadzenie mechanizmu pay and refund
- > przepisy dotyczących przerzuconych dochodów
- > rozliczanie kosztów z tytułu wykorzystywania samochodów
- > alokowanie korekt dochodowości (tzw. TP adjustmentów)
- > przepisy w zakresie podatku minimalnego
- > tzw. ulgi na złe długi, czy też
- > nowe zasady rozliczania strat podatkowych.

Zmienność przepisów podatkowych (3/3)

Z drugiej jednak strony, należy wskazać znaczące ale pozytywne zmiany w przepisach prawa podatkowego w Polsce tj. wprowadzenie:

- > pakietów tzw. SLIM VAT, które uproszczenia w systemie opodatkowania podatkiem VAT, a ich głównym celem było zredukowanie obciążeń administracyjnych, ułatwień prowadzenia rozliczeń podatkowych i w rezultacie, stworzenie bardziej efektywnego środowiska dla przedsiębiorstw,
- > przepisów w kontekście pandemii COVID-19, ułatwiających firmom dostosowanie się do nowej rzeczywistości, (m.in.: wydłużenie wybranych terminów na złożenie zeznania CIT-8, przygotowania sprawozdania finansowego, wypełnienia obowiązków związanych z cenami transferowymi oraz dla celów podatku u źródła- posługiwanie się w wybranych przypadkach certyfikatami podatkowymi uzyskanymi dla poprzednich okresów).

Opisane powyżej przykładowe zmiany w polskim prawie podatkowym mają zazwyczaj na celu dostosowanie regulacji do współczesnych wyzwań gospodarczych oraz zwiększenie transparentności systemu podatkowego.

Często skomplikowany sposób sformułowania przepisów oraz brak odpowiednich wyjaśnień i przykładów ich zastosowania powoduje trudności w ich praktycznym zastosowaniu a konieczność śledzenia i adaptacji do tych dynamicznych zmian, staje się nieodłącznym elementem pracy w dziedzinie finansów, księgowości i podatków.

Składając zeznanie podatkowe należy mieć na uwadze potencjalną odpowiedzialność karną skarbową lub karną

Podatki a odpowiedzialność

- > Typową dla polskiego systemu podatkowego jest również kwestia potencjalnej osobistej odpowiedzialności karnej skarbowej lub karnej po stronie osoby składającej zeznanie podatkowe. W przeciwieństwie do innych zakresów odpowiedzialności (wynikającej np. z Ordynacji podatkowej czy Kodeksu spółek handlowych), KKS przewiduje zasadę odpowiedzialności osobistej osób fizycznych, co oznacza, że na podstawie tych przepisów będzie odpowiadała dana osoba fizyczna (sprawca czynu zabronionego), a nie podmiot zbiorowy (np. spółka), z zastrzeżeniem tzw. odpowiedzialności posiłkowej (art. 24 KKS).
- > Z powyższego wynika, że osoba podpisująca zeznanie podatkowe zostaje włączona do katalogu osób odpowiedzialnych karnie skarbowo za dane zeznanie. W praktyce oznacza to, że osoby fizyczne mogą odmawiać złożenia zeznania podatkowego, ze względu na ryzyko poniesienia odpowiedzialności osobistej, jednocześnie w przepisach nie przewidziano funkcji osoby wyłącznie przekazującej zeznanie do urzędu skarbowego.
- > Kwestia wydaje się tym istotniejsza, że coraz większa liczba podatników korzysta – w różnym zakresie – ze wsparcia zewnętrznych doradców podatkowych czy biur księgowych przy procesach raportowania podatkowego.

Podsumowanie

Jako przykłady wskazujemy następujące rozwiązania mogące prowadzić do uproszczenia systemu podatkowego:

- **Systemowa ocena skutków regulacji podatkowych:** Prowadzenie stałej weryfikacji przepisów podatkowych w celu oceny, na ile przepisy podatkowe są efektywne, biorąc pod uwagę przydatność danych gromadzonych przez organy podatkowe oraz ich wpływu na dochody budżetu państwa. Dokonana ocena powinna prowadzić do konkretnych działań obejmujących m.in. zmiany wybranych przepisów bądź ich uchylenie.
- **Konsultacje podatkowe:** Regularne organizowanie spotkań z podatnikami, doradcami podatkowymi i innymi zainteresowanymi stronami w celu identyfikacji obszarów do usprawnień i uproszczeń w systemie podatkowym. Konsultacje powinny odbywać się z odpowiednim wyprzedzeniem zapewniając wystarczający czas dla zainteresowanych interesariuszy.
- **Wydłużenie okresu vacatio legis:** Zapewnienie podatnikom więcej czasu na przygotowanie się do zaadresowania nowych obowiązków podatkowych.
- **Publikowanie wytycznych i wyjaśnień:** Dostarczanie podatnikom praktycznych i zrozumiałych instrukcji i wyjaśnień w celu wsparcia ich w prawidłowym wypełnianiu obowiązków podatkowych

Z uwagi na dynamiczne zmiany w ustawach podatkowych, różnorodność pojawiających się rozporządzeń i wyjaśnień, a także wprowadzanie nowych rozwiązań legislacyjnych na poziomie unijnym, prawo podatkowe w Polsce pozostaje w stałym procesie ewolucji. Warto zatem szukać inspiracji w krajach o bardziej przyjaznych podatnikom rozwiązaniach, aby poprawić efektywność i przejrzystość systemu podatkowego.

Podsumowanie

W obliczu licznych niejasności i wątpliwości ze strony podatników, niezależnie od skali ich działalności czy branży, warto zastanowić się nad odpowiedzią na pytanie:

Jak można modyfikować system podatkowy, aby nie utrudniać prowadzenia biznesu i nie komplikować systemu podatkowego jednocześnie zapewniając odpowiednie wpływy budżetowe?

Autorzy raportu

Mikołaj Woźniak

Partner

Dorota Bokszczanin

Dyrektorka

Tomasz Gajtkowski

Starszy Menedżer

Zuzanna Kaja

Starsza Konsultantka

Oliwia Gargas

Starsza Konsultantka

Leszek Nguyen Chi

Konsultant

Dziękujemy

pwc.com

